

педагогічного процесу як фасилітаційної взаємодії учителя з учнями, представлено на схемі в кінці статті. Така система роботи з підвищення кваліфікації педкадрів реалізується в Севастопольському ІПО впродовж останніх років, її ефективність доведена результатами об'єктивних соціально-психологічних досліджень та експертних педагогічних оцінок.

У даний час виключно актуальною є подальша розробка і впровадження в практику психологічно доцільних способів підготовки і підвищення кваліфікації педагогів, перш за все тих, хто налаштований на розвиток творчої особистості дитини.

Література:

1. Зимбардо Ф., Ляйппе М. Социальное влияние. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 448с.
2. Роджерс К., Фрейберг Д. Свобода учиться. – М.: Смысл, 2002. – 527с.
3. Miller G.D., Pritscher C.P. On Education and Values. In Praise of Pariahs and Nomads // Value Inquiry Book Series. – Voume 34. – Amsterdam – Atlanta: RODOPI, 1995.

О.В.Кустинський

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗА ПРОГРАМОЮ ОФЦЕРІВ ЗАПАСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В статье рассматриваются особенности воспитательной со студентами, обучающимися по программе офицеров запаса с учетом современных требований с целью выявления критериев и определения способов улучшения воспитательной работы, которые бы обеспечили ее эффективность на военной кафедре высшего учебного заведения.

The article deals with the peculiarities of bringing up of students which are taught in the reserve officers' program. The author takes into consideration the modern demands of criteria revelation and definition of improving bringing up methods which provide its efficiency at the higher education establishment chair.

Виховна робота є найважливішою складовою діяльністю, що здійснюється військовою кафедрою.

Викладачі військової кафедри вирішують непросте завдання – залучити студентів до отримання додаткової спеціальності. Необхідно враховувати, що студенти прийшли до цивільного ВНЗ, щоб опанувати спеціальність, яку вони самі обрали. Крім того, важливо вміти переконати студентів у тому, що підготовка офіцерів запасу у вищих навчальних закладах визначається інтересами зміцнення оборони держави, а вивчення військової справи на професійному рівні – це їхній громадянський і патріотичний обов'язок.

В сучасних умовах виховна робота є однією з основних проблем вищої школи. Питання виховної роботи зі студентами розглядалися такими педагогами, як Алексюк А.М., Архангельский С.І., Лігоцький А.О., Мойсеюк Н.В. та інші. В той же час, виховній роботі студентів, які навчаються за програмою офіцерів запасу, достатньо уваги не приділялося.

В цій статті ми розглядаємо особливості виховної роботи зі студентами, які навчаються за програмою офіцерів запасу з урахуванням сучасних вимог з метою виокремлення критеріїв та визначення способів виховної роботи, які б забезпечили її ефективність на військовій кафедрі ВНЗ.

Система виховання у ВНЗ є основою формування у студентів найважливіших для офіцера запасу моральних якостей. Значний вплив на формування у майбутніх офіцерів військово-професійної спрямованості має вивчення ними на кафедрах ВНЗ соціально-економічних, загальних науково-фундаментальних і педагогічних дисциплін [1].

Уміння „налаштувати” студентів на активне свідоме вивчення курсу військової підготовки є одним з показників високої педагогічної майстерності викладача військової кафедри ВНЗ.

Зазначене завдання можна вирішити різними способами. Найбільш дієвими і прийнятними з них виявилися такі:

- широко розгорнута пропаганда сутності та цілей військової реформи, що відбувається;

- використання військово-патріотичного виховання як чинника переходу до комплектування сучасного українського війська на професійній основі;
- закріплення офіцерів кафедри за факультетами в якості помічників деканів з організації роботи щодо військово-патріотичного виховання;
- проведення військово-спортивних свят, присвячених Дню Перемоги, урочистих зборів, присвячених Дню захисника Вітчизни та іншим пам'ятним воєнно-історичним датам.

Ефективність виховної роботи характеризується проявом і розвитком суспільної вихованості й патріотизму в студентів у результаті взаємодії із суб'єктами діяльності й чинниками, що на них впливають.

Основними чинниками, які впливають на ефективність виховної роботи, є:

- стан об'єктивних і суб'єктивних умов макро- і мікросередовища та їх урахування у процесі виховної роботи;
- внутрішня злагодженість, упорядкованість, організованість і ступінь взаємодії основних компонентів системи виховання (суб'єкти їхнього взаємозв'язку, зміст, форми, методи, засоби і т.д.).

Визначення того чи іншого рівня ефективності виховної роботи, що зумовлене впливом зазначених чинників, виробляється на основі критеріїв. Проблема критеріїв є не тільки й не стільки теоретичною, скільки практичною, тому що без них неможливо правильно орієнтуватися в процесі вирішення завдань військово-патріотичного виховання студентської молоді, особливо під час оцінювання його конкретних результатів.

Оцінюючи результати виховної роботи, яка здійснюється військовою кафедрою, можна використати такі критерії:

- практично-результативний (дієвість військово-патріотичного виховання щодо забезпечення реального впливу його суб'єктів на студентів, внаслідок чого в їхній діяльності й поведінці відбуваються конкретні позитивні

зміни, які характеризуються найбільшою відповідністю вимогам, що висуваються до молоді з боку суспільства й держави);

- оптимально-діяльнісний (відповідність завдань, змісту, форм, методів, засобів військово-патріотичного виховання потребам, інтересам, особливостям сучасної молоді її прагненню до саморозвитку й до активної соціалізації, орієнтованої також на гідне служіння Батьківщині);
- реалізаційно-цільовий (готовність суб'єктів військово-патріотичного виховання молоді правильно ставити й творчо вирішувати завдання, знаходити конкретні шляхи підвищення ефективності цієї діяльності щодо досягнення бажаного результату, які б відповідали меті виховання, а також основним інтересам і прагненням підростаючого покоління, що має, крім інших, і соціально значущу патріотичну спрямованість).

За допомогою зазначеної системи критеріїв ефективність виховної роботи військової кафедри ВНЗ зі студентською молоддю може бути визначена такими основними **способами**:

а) аналізом кінцевого результату виховної роботи (визначення ефективності цієї діяльності стосовно реалізації взаємодії між її суб'єктами);

б) оцінюванням оптимальності використання в процесі виховної роботи відповідних форм, методів і засобів для вирішення тих чи інших педагогічних завдань відносно різних категорій студентської молоді;

в) вивченням й фіксуванням за системою визначених параметрів і показників тих змін, що реально відбулися або відбуваються в особистості студента як об'єкта військово-патріотичного виховання в результаті його здійснення.

Критерії ефективності військово-патріотичного виховання дають змогу визначити не тільки цю діяльність у цілому, але й окремі її складові, не тільки її результат, але й процес його досягнення, не тільки зусилля суб'єктів, але і їхню реалізацію, втілену в результатах їхньої діяльності [2].

Таким чином, ми можемо виділити критерії і способи, без яких ефективність виховної роботи на військовій кафедрі ВНЗ буде низькою.

Уточнивши основні умови виховної роботи навчально-виховного процесу щодо військової підготовки студентів, які навчаються на військовій кафедрі ВНЗ, ми отримали змогу об'єктивно оцінити стан існуючого виховання офіцерів запасу для його подальшого удосконалення з метою підвищення ефективності зазначеного процесу.

Висновки.

Однією з найважливіших складових освітньої діяльності, яка здійснюється педагогічним колективом військової кафедри ВНЗ, є виховна робота. Вона обумовлена сутністю завдань, що постають перед викладачами, які готують офіцерів запасу. Виховна робота являє собою систематичну й цілеспрямовану роботу з громадського, морального, естетичного, військового та фізичного виховання. Особливе місце, безумовно, посідає військове виховання.

Процесу навчання та виховання студентів, що проходять підготовку на військовій кафедрі ВНЗ, притаманні особливості, зумовлені характером військової діяльності, специфікою цілей і завдань щодо підготовки офіцерів запасу. Під час навчально-виховної діяльності військової кафедри виникають об'єктивні труднощі, основними з яких є: низька зацікавленість студентів навчатися додатковій спеціальності; низький рівень фізичної підготовленості студентів тощо.

Напрямами подальших досліджень щодо виховної роботи під час військової підготовки офіцерів запасу може бути уточнення структури і змісту основних форм і методів цієї роботи зі студентами на військових кафедрах вищих навчальних закладів.

Література

1. Початкін Ю.П. Педагогічні основи військової підготовки студентів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 1995. – 208 с.

2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Высшая школа, 1980. – 368 с.
3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. – К.: Либідь, 1998. – 436 с.
4. Лігоцький А.О. Освіта і суспільство: Монографія. – К.: НВТ Правник, 1998. – 310 с.
5. Мойсеюк Н.В. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: ВАТ “КДНК”, 2001. – 608 с.

І.В.Лов'янова

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

В статті проаналізовані підходи к решению проблемы умственного развития учащихся в различные исторические эпохи, а также их влияние на разработку и внедрение современных технологий образования, ориентированных на личность учащегося.

Approaches are analysed in article to decision of the problem of the mental development of the pupils in different history epoches, as well as their influence upon development and introduction modern technology education, oriented on personality of the pupil.

Розвивається не саме мислення, а людина, і в міру того, як вона піднімається безпосередньо шляхом дії на вищу сходинку, піднімаються її свідомість та мислення. Як складний соціально-історичний феномен, мислення вивчають багато наук, а саме: теорія пізнання, логіка, психологія, мовознавство та інші. Педагогіка, у свою чергу, розглядає залежність розвитку мислення від пізнавальної діяльності.

Задача розвитку мислення в свою чергу потребує зміни технологій освітнього процесу з метою визнання учня справжнім суб'єктом такого процесу.

Мета даної статті: проаналізувати, як розв'язувалася у педагогіці проблема розумового розвитку дитини у різні історичні періоди. Завдання дослідження: виявити ідеї на яких